

De vele gezichten van Ghana

De Brusselse galerie Maruani Mercier groeit uit tot een platform voor jonge Ghanese kunstenaars. De veelbelovende Kwesi Botchway en Cornelius Annor kregen elk een residentie in The Warehouse, de ruimte van MARUANI MERCIER in Zaventem, en een soloshow in de galerie. De stand met uitsluitend werk van Dankyi Mensah werd op Art Brussels volledig leeggekocht. En vorig jaar vlogen alle werken van Emmanuel Taku's solo-expositie in de galerie de deur uit toen de verf nog nat was. Elk van hen geeft een nieuw gezicht aan Ghana.

TEKST: CELINE DE GEEST

De galerie die Serge Maruani in 1995 oprichtte, toen nog samen met Alain Noirhomme, richtte zich aanvankelijk vooral op Amerikaanse kunstenaars uit de jaren tachtig. Later werden daar nog onder anderen Young British Artist Gavin Turk en uit eigen land Arne Quinze aan toegevoegd. De afgelopen jaren werd het programma gekleurd door opkomende Afro-Amerikaanse kunstenaars als Radcliffe Bailey, Lyle Ashton Harris en Hank Willis Thomas. Maar recent is bij MARUANI MERCIER een nieuwe focus te ontwaren. "Dankzij onze belangstelling voor die Afro-Amerikaanse kunstenaars zijn we bij West-Afrikaanse kunstenaars uitgekomen", vertellen Serge Maruani en Laurent Mercier. "Het was Lyle Ashton Harris die ons geïntroduceerd heeft, hij heeft zelf enkele jaren in Ghana doorgebracht. Ik zou het dus geen plotselinge interesse noemen, maar een organische evolutie. De galerie werkt nu al meer dan twee jaar met Ghanese kunstenaars als Kwesi Botchway, Cornelius Annor, Emmanuel Taku en Dankyi Mensah."

GHANATTA COLLEGE

Elk van hen werd klaargestoomd aan de kunstacademie van Accra, het ondertussen gevierde Ghanatta College of Art and Design. De school vormt sinds 1969, twaalf jaar na de Ghanese onafhankelijkheid van het Britse koloniale bestuur, een belangrijk cultureel broeinest. Een van de eerste studenten aan de Ghanatta College was Owusu-Ankomah (*1956). Op 30-jarige leeftijd verhuisde hij naar Duitsland en daarna werd hij internationaal bekend met zijn Adinkra-symbolen: typisch Ghanese tekens uit de Bono-cultuur. Dat incorporeren van Afrikaanse tradities in hedendaags werk zou populair blijken, want tegenwoordig zorgen

‘Door naar iemands gezicht te kijken krijg je toegang tot de ziel’

KWESI BOTCHWAY

traditionele textiel patronen in de portretten van Dankyi Mensah (*1978) en Cornelius Annor (*1990) voor een opvallend contrast. Ongeveer rond de tijd dat Owusu-Ankomah zich in Europa vestigde begon daar de opkomst van West-Afrikaanse hedendaagse kunst. Maruani en Mercier: "Sinds het einde van de 20e eeuw hebben verschillende tentoonstellingen in het Westen bijgedragen aan de wereldwijde populariteit van Afrikaanse kunst, zoals de tentoonstelling *Magiciens de la Terre* in het Centre Pompidou in 1989, en de tentoonstelling *Seven Stories about Modern Art* georganiseerd door de Whitechapel Gallery in Londen, in 1995." In 2019 maakte een groep Ghanese kunstenaars veel indruk met de tentoonstelling *Ghana Freedom* op de Biënnale van Venetië. De expositie werd een groot succes en vertegenwoordigde voor velen een grote stap in de erkenning van Ghanese kunstenaars.

REVIVAL VAN HET PORTRET

Behalve hun afkomst deelt deze jonge voorhoede van Ghanese kunstenaars ook een bepaalde thematiek. Vrijwel allemaal maken ze levensgrote portretten in felle kleuren, en toeval is dat zeker niet. Volgens Dankyi

Kwesi Botchway, *Customise car surprise*, 2021, olieverf en acrylverf op doek. © De kunstenaar en MARUANI MERCIER.

‘Voor de Afrikanen in de diaspora kan het bemoedigend zijn om een representatie van zichzelf in een kunstmuseum te zien’

DANKYI MENSAH

Mensah heeft het vooral met representatie te maken: “Afrikaanse of zwarte portretten zijn niet nieuw, maar de opkomst van hedendaagse kunstenaars vult de leegte die is ontstaan door het gebrek aan zwarte representatie in grote kunstinstituten. Voor de Afrikanen in de diaspora kan het bemoedigend zijn om een representatie van zichzelf in een kunstmuseum te zien.” Dankyi wijst de Afro-Amerikaanse Kehinde Wiley (°1977) aan als een van de pionieren van de huidige opleving. Wiley, misschien wel het bekendst om zijn staatsportret van Barack Obama, plaatst zwarte modellen in traditionele, door de renaissance geïnspireerde portretten. Ook voor Kwesi Botchway (°1994) is die representatie belangrijk. Met zijn schilderijen probeert hij de kunstgeschiedenis te herschrijven en een belangrijke plaats in te ruimen voor de Afrikaanse cultuur. Waar

zwarte personen in koloniale portretten enkel onderdanig werden afgebeeld, worden ze trotse protagonisten in die van Botchway. Net als Wiley put hij inspiratie uit westerse tradities: de technieken van het 19e-eeuwse Franse impressionisme mengt hij met het hedendaagse Afrikaanse sociaal realisme. Sommige van zijn werken doen denken aan kunsthistorische klassiekers zoals Vermeers *Meisje met de parel*. Moeiteloos vermengt hij stijlfiguren, tijdperken en culturen. Behalve politiek zijn de portretten ook sterk persoonlijk. Botchway: “Ik heb altijd het liefst portretten geschilderd. Door naar iemands gezicht te kijken krijg je toegang tot de ziel. Daar lees je iemands gevoelens zonder daar woorden voor nodig te hebben.” Ook de kleuren hebben een emotionele lading. De huid van Botchways figuren lijkt op het eerste gezicht diep zwart, maar wie langer kijkt ziet een patroon van paarse

Cornelius Annor, *W) ta shi - we have taken our sit*, 2022, acrylverf, textieloverdracht en textiel op doek, 212 x 151 cm. © De kunstenaar en MARUANI MERCIER.

streepjes die de donkere kleur bedekken. Niet zonder reden: het paars is historisch een koninklijke kleur, die grandeur en mystérie uitstraalt. Dankyi gaat al net zo bedachtzaam om met de kleuren van zijn werk: “Mijn kleurnuances maken duidelijk dat zwarten niet monolithisch zijn. De zwarte Afrikaan is er in verschillende maten, vormen en kleuren. Met de kleuren van de ogen en de huid wil ik de kracht en veerkracht van de geportretteerden uitdrukken. Zeker de ogen zijn belangrijk: binnen de Afrikaanse filosofie zijn ze een poort naar de ziel.”

HET GEVAAR VAN DE HYPE

Het probleem met een rijzende ster is dat die ook snel weer kan uitdoven. Toen Amoako Boafo (*1984), nog zo'n jong Ghanees talent, in nauwelijks een half jaar tijd uitgroeide van onbekend tot superster, werd stiltejes gevreesd voor een kortstondige hype. Zijn allereerste werk op de veiling werd op 13 februari 2020 bij Phillips afgehamerd voor 675.000 pond, 15 keer de geschatte prijs. Twee jaar later gaat het zelfs nog harder voor Boafo: Christie's kon inmiddels twee werken veilen voor € 1,2 en € 2,4 miljoen. Is het gevaar afgewend of is dit een bubbel in wording? Maruani en Mercier zijn zich bewust van het risico: “De kunstmarkt is onvoorspelbaar. Maar als wij vandaag een twintigtal kunstenaars van verschillende generaties en nationaliteiten vertegenwoordigen, is dat vooral omdat we dezelfde visie en doelstellingen hebben. Ondanks de invloed van de Afrikaanse cultuur op kunstenaars als Picasso is Afrikaanse kunst jarenlang buiten de westerse kunstwereld gehouden. Is de waardestijging van de hedendaagse Afrikaanse kunst niet gewoon een eerlijke, verdiende en veel te late opwaardering?” Voor een kunstenaar als Boafo zijn het niet de veilingprijzen waaraan hij belang hecht. “Het gaat me niet om het geld. Ik wil het liefst vertegenwoordigd zijn in musea. Dat is beter op lange termijn”, liet hij in het jaar van zijn doorbraak optekenen. Ook bij MARUANI MERCIER is het plaatsen van werken bij instellingen belangrijk. “We hechten veel belang aan de toekomst van onze kunstenaars en hun vertegenwoordiging in musea over de hele wereld”, aldus de galerie. “Dit jaar hebben we drie werken van Kwesi Botchway en drie werken van Cornelius Annor geplaatst in gerenommeerde instellingen, zoals het Buxton Contemporary in Melbourne, het Institute of Contemporary Art Museum in Miami, het Norton Museum in West Palm Beach en het Brooklyn Museum in New York.”

Dankyi Mensah, *Eyeshadow*, 2022, acrylverf op doek, 126,5 x 101,5 cm. © De kunstenaar en MARUANI MERCIER..

‘Onze focus op Ghana is geen plotselinge interesse, maar een organische evolutie’

SOLIDAIRE SCENE

Is het, tot slot, ook niet van belang dat er in Ghana zelf een sterke kunstmarkt opgebouwd wordt? “De lokale kunstscene groeit zeer snel dankzij gevestigde kunstenaars die een actieve rol spelen en zelf kunstenaars opleiden in hun studios”, klinkt het bij Maruani en Mercier. Het is inderdaad een opvallende trend: Amoako Boafo biedt kansen aan andere kunstenaars in zijn atelier, net als Kwesi Botchway dat doet met zijn werkplaats Worldfaze en Cornelius Annor met C.Annor Studio. “Het is altijd moeilijk geweest voor jonge mensen om hun weg te vinden in de Ghanese kunstscene”, zegt Annor. “Er is een gebrek aan instellingen en culturele ruimtes waar het talent benut kan worden. Meestal

raken jongere kunstenaars ontmoedigd en kiezen ze een ander vak. Voor mij is het belangrijk om met mijn kennis, beschikbare ruimte en financiële positie deze jonge talenten te helpen en hen op het pad naar de kunstwereld te houden.”

Terwijl verzamelaars nauwlettend opkomende Ghanese kunstenaars in de gaten houden en internationale instellingen begerig achter hen aanzitten voor tentoonstellingen en residenties, doen de kunstenaars moeite om hun collega-kunstenaars en hun land *trickle-down* gewijs vooruit te helpen. “De scene is aan het groeien”, besluit Botchway. “Er komen heel wat geweldige jonge kunstenaars aan. Dat geeft me vertrouwen: ik weet dat ook zij hun best gaan doen om de Ghanese kunstwereld te versterken.”

BEZOEKEN

MARUANI MERCIER

Brussel
www.maruanimercier.be